

रेसुङ्गा नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड : २ संख्या : २ बैशाख ७ गते, शुक्रबार, २०७५

भाग-१

रेसुङ्गा नगरपालिकाको कर तथा गैरकर राजस्व ऐन-२०७५

नगर सभाबाट स्वीकृत मिति : २०७५/०१/०६

प्रस्तावना:

रेसुङ्गा नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि नगरपालिकामा राजस्व लगाउने तथा उठाउने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्थागर्न वाञ्छनीय भएकाले,

रेसुङ्गा नगरपालिकाको सभाले नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) बमोजिम यो कानून बनाएको छ ।

परिच्छेद — १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “रेसुङ्गा नगरपालिकाको कर तथा गैरकर राजस्व ऐन, २०७५” रहेको छ ।

(२) यो ऐन रेसुङ्गा नगरपालिका भर लागु हुनेछ र यस ऐन बमोजिमको कर वा राजस्व बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्ति जहाँसुकै रहे बसेको भए पनि निजको हकमा समेत लागु हुनेछ ।

(३) यो ऐन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भएपछि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कानूनमा —

(क) “कम्पनी” भन्नाले प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम संस्थापन भएको कम्पनी सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम स्थापित संगठित संस्थालाई समेत जनाउँछ ।

(ख) “कर” भन्नाले परिच्छेद ४ बमोजिम लागेको वा लाग्ने कर सम्झनु पर्छ ।

(ग) “कर अधिकृत” भन्नाले स्थानीय सरकारले दफा ६ बमोजिम नियुक्त गरेको कर अधिकृत सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर अधिकृतको रूपमा काम गर्न जिम्मेवारी सुम्पेको वा कर अधिकृतको प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने स्थानीय सरकारको अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई समेत जनाउँछ ।

(घ) “कर एकाई” भन्नाले रेसुङ्गा नगरपालिकामा कर सम्बन्धी काम, कारवाही र निर्णय गर्ने रेसुङ्गा नगरपालिकाको विभाग, महाशाखा, शाखा वा सो प्रयोजनको लागि तोकिएको कार्यालयको रूपमा रहेको स्थानीय सरकार अन्तर्गतको संगठन संरचना सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “करदाता” भन्नाले कर तिर्नु पर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर अधिकृतले कुनै करको विवरण बुझाउन सूचना दिएको वा अरु कुनै कारवाही प्रक्रिया शुरू गरेको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

(च) “कर निर्धारण” भन्नाले कर निर्धारण सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुनः कर निर्धारण र अतिरिक्त कर निर्धारणलाई समेत जनाउँछ ।

(छ) “गैरकर राजस्व” भन्नाले परिच्छेद —१४ बमोजिम लाग्ने वा लागेको गैरकर राजस्व सम्झनु पर्छ ।

(ज) “परिवार” भन्नाले प्राकृतिक व्यक्तिको पति, पत्नी र अंश छुट्टिए वा नछुट्टिएका नावालिग सन्तान सम्झनु पर्छ ।

(झ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले रेसुङ्गा नगरपालिकाको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा काम गर्ने कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

(ञ) “फर्म” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको वा दर्ता नभएको जुनसुकै फर्म सम्झनु पर्छ ।

(ट) “व्यक्ति” भन्नाले कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको जुनसुकै व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(ठ) “नगरपालिका” भन्नाले रेसुङ्गा नगरपालिका सम्झनुपर्छ ।

(ड) “सभा” भन्नाले रेसुङ्गा नगरपालिकाको सभा सम्झनुपर्छ ।

(ढ) “स्थानीय सरकार” भन्नाले स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार प्रयोग गर्ने रेसुङ्गा नगरपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ण) “संविधान” भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनु पर्छ ।

३. व्याख्या : यो कानूनमा परिभाषा गरिएका लवजको साही अनुसार र अरुमा प्रचलित कानून व्याख्या सम्बन्धी संघीय ऐन तथा दफा ४ बमोजिमका सिद्धान्तका आधारमा गरिनेछ ।

परिच्छेद —२

राजस्व सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त

४. कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त : (१) कर राजस्व देहायका सिद्धान्तलाई आधार लिई लगाईनेछ :—

(क) कर तिर्न सक्ने क्षमताका आधारमा ।

(ख) कर प्रणाली समानता र न्यायमा आधारित रहने गरी ।

(ग) सरल, पारदर्शी र मितव्ययी हुने गरी ।

(घ) नागरिकलाई सुविधा हुने किसिमवाट ।

(ड) स्वेच्छिक रूपमा कर तिर्न प्रेरित हुने वातावरण सृजना गरेर ।

(च) करको आधार, करको दर र कर तिर्ने अवधी निश्चित गरेर ।

(छ) पञ्चातदर्शी असर नपर्ने गरेर ।

(२) गैरकर राजस्व लगाउँदा र उठाउँदा उपलब्ध गराइने सेवा, सहूलियत सुविधाको लागत संचालन र संभार खर्चलाई आदार मानि लगाइने र उठाइने छ ।

परिच्छेद — ३

कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था

५. कर प्रशासन (१) नेपालको संविधानको व्यवस्था अनुरूप आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको कर तथा गैरकरको प्रशासन नगरपालिकाले गर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कर प्रशासन व्यवसायिक, दुरुस्त प्रभावकारी बनाउन आवश्यकता अनुसार कर एकाई रहन सक्नेछन् ।

६. **कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) स्थानीय सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दी अनुसारका विभिन्न तहका कर्मचारी कर एकाईमा रहन सक्नेछन् ।

(२) कर एकाईमा स्थानीय सरकारले प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृत दरबन्दीका आधारमा एक वा सो भन्दा बढी तहका कर अधिकृतहरू, कर सहायक तथा सहयोगीहरूलाई काममा लगाउन सक्नेछन् ।

७. **कर अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार :** यस कानूनमा अन्यत्र उल्लेख भएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त कर अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) करदाता दर्ता गर्ने ।

(ख) करदाताबाट विवरण प्राप्त गर्ने ।

(ग) कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गर्ने ।

(घ) कर संकलन गर्ने ।

(ङ) कर तथा गैरकर राजश्व चुहावट रोक्न आवश्यक कार्य गर्ने ।

(च) करदाता मैत्री वातावरण बनाउन उपयुक्त र आवश्यक कार्य गर्ने ।

(छ) कर सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

(ज) कर कानून र कर प्रशासनका क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने विषयमा नगरपालिकालाई सुझाव दिने ।

(झ) राजश्वको प्रक्षेपण गर्न आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने ।

(ञ) करदाताका खातापाता र हर हिसाब दुरुस्त राख्न लगाउने ।

(ट) कर सम्बन्धी अभिलेख दुरुस्त राखे ।

(ठ) कर सम्बन्धी अन्य काम गर्ने ।

८. अधिकार प्रत्यायोजन : (१) नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले संविधान र यस कानून बमोजिम आफुमा रहेको कर तथा राजस्व उठाउने अधिकार कर अधिकृतलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) कर अधिकृतले आफुलाई प्राप्त अधिकार मध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार आफ्नो सामान्य रेखदेख र नियन्त्रणमा रहने गरी आफु मातहतको कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(३) कर अधिकृतले आफुलाई प्राप्त अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने सम्बन्धमा स्थानीय सरकारबाट कुनै खास निर्देशन भएकोमा सोही बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

९. प्रत्यायोजित अधिकार र जिम्मेवारी : (१) दफा ८ बमोजिम प्रत्यायोजन गरिएको अधिकारको जिम्मेवारी अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने अधिकारीमा रहनेछ ।

(२) दफा ८ बमोजिम प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्नेले सो अधिकारको प्रयोग गर्दा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने प्रति उत्तरदायी रही प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद — ४

कर राजस्व सम्बन्धी ब्यवस्था

१०. सम्पत्ति कर : (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र रहेको सम्पत्ति कर लगाउने भनी तोकेको घर र जग्गामा मुल्याङ्कित रकम नगर सभाबाट स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम बमोजिम सम्पत्ति कर लगाइने र उठाइनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्पत्ति कर लगाउने भनी तोकेको घर र जग्गा बाहेकका अन्य जग्गा भएमा दफा (१४) बमोजिम भूमि कर (मालपोत) लगाउनु र असुल उपर गर्नु पर्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको घर जग्गाको अभिलेख प्रत्येक वर्ष दुरुस्त मिलाई राख्नु पर्नेछ ।

(४) सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि सम्पत्ति मुल्याङ्कन देहाय बमोजिम गरिनेछ :

(क) घरको बनौट (कच्ची वा पक्की)

(ख) घर जग्गा संग सडक वा बाटो जोडीएको वा नजोडिएको र जोडिएको भए पक्की, कच्ची वा गोरेटो जस्तो बाटोको प्रकृति र राजमार्ग, मुख्य सडक वा सहायक सडकसंगको दुरी ।

(ग) घर जग्गाको व्यापारिक तथा आवासीय उपयोगको अवस्था ।

(घ) सम्पत्ति मुल्याङ्कन गर्दा अनुसूची (१) बमोजिम हासकट्टी गरी खुद सम्पत्ति कायम गरिनेछ ।

(ङ) खण्ड (घ) बमोजिम कायम भएको खुद सम्पत्तिमा सात प्रतिशत मर्मत संभार खर्च कट्टी गर्न दिइने छ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम घर जग्गा मुल्याङ्कन गर्न देहायको घर जग्गा मुल्याङ्कन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(क) स्थानीय सरकारले तोकेको ईन्जिनियर वा प्राविधिक — संयोजक

(ख) स्थानीय सरकारले तोकेको घरजग्गा सम्बन्धी विज्ञ एक जना — सदस्य

(ग) कर एकाईको प्रमुख —सदस्य सचिव

(६) घर जग्गा मुल्याङ्कन समितिले स्थानीय तहको कुनै पदाधिकारी वा अधिकृत वा अन्य कुनै विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

(७) घर जग्गा मुल्याङ्कन समितिले प्रत्येक (३) तिन वर्षमा घर जग्गा मुल्याङ्कन आधार र दररेटको सुझाव सिफारिस गर्न सक्ने छ ।

(८) घर जग्गा मुल्याङ्कन समितिले बैठकको कार्यविधि आफै निर्धारण गर्न सक्ने छ ।

(९) सम्पत्ति करको प्रयोजनको लागी सम्पत्तिको स्वामित्व देहायको व्यक्तिमा रहेको मानिने छ ।

(क) आर्थिक वर्षको पहिलो दिन जुन सम्पत्ति जसको स्वामित्वमा रहेको छ सो सम्पत्ति सोहि व्यक्तिको नाममा ।

(ख) कुनै सम्पत्ति एक भन्दा बढि व्यक्तिहरुको संयुक्त स्वामित्वमा रहेकोमा स्वामित्व स्पष्ट भएकोमा सोहि अनुसार र अन्यथा सबैको वरावर हक ।

(१०) करदाताले प्रत्येक वर्ष स्वयम कर निर्धारण गरि आश्विन मसान्त भित्र नगरपालिकामा विवरण पेश गर्नुपर्ने छ ।

(११) यस दफा बमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र कर एकाइमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(१२) नाबालकको नाममा रहेको सम्पतिमा लाग्ने सम्पति कर दाखिला गर्ने दाहित्व निजको संरक्षक वा माथवर व्यक्तिको हुनेछ ।

११. घर बहाल कर : (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र बहालमा लगाइएको घरको आकार,प्रकार बनौट तथा चर्चेको जग्गा (प्लिनथ एरिया)को आधारमा घर बहाल आय रकमको १० ५ (दश) प्रतिशतका दरले घर बहाल कर लगाई असुल उपर गर्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि घर भन्नाले भवन ,गोदाम, टहरा, छप्पर सेड कारखाना र यस्तै पक्की वा कच्ची संरचना सम्झनु पर्छ ।

(२) घर बहालमा लगाउने व्यक्ति घर बहाल करको कर दाता हुनेछ । कम्पनि वा संस्था मार्फत घर बनाई घर बहालमा दिएको हकमा उक्त कम्पनि वा संस्था घर बहाल करको करदाता हुनेछ ।

(३) घर बहालमा दिदा प्रत्येक घर धनिले सम्झौताको प्रति वा सम्झौतामा संशोधन गरिएमा सो विवरण सो कार्य भएको मितिले पैतिस दिन भित्र कर एकाइमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा ३ मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै कार्यलय कम्पनि , फर्म एजेन्सी परामर्श दाता वा जुनसुकै प्रकारको संगठित संस्थाले घर बहालमा लिएकोमा बहाल भुक्तानि गर्दा अग्रिम कर कट्टी गरि घर धनिका तर्फबाट कर एकाइमा घर बहाल कर बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) उपलफा ४ बमोजिम अग्रिम कर कट्टीगरि दाखिला गर्नु पर्ने घर बहाल कर कट्टी भएको महिना पछिको महिनाको २५ गते भित्र दाखिला गर्नु पर्ने छ ।

(६) घर बहालको प्रयोजनको लागि स्थानीय सरकारले न्यूनतम मासिक घर बहाल रकम निर्धारण गरि लागु गर्न सक्नेछ ।

(७) न्यूनतम मासिक घर बहाल रकम निर्धारण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था निर्देशिकामा उल्लेख भएबमोजिम हुने छ ।

(८) घर बहालमा दिने घरधनिले घर बहाल करको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्तभित्र पेश गर्नुपर्ने छ ।

(९) यस दफा बमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

(१०) एक आर्थिक वर्षको घर बहाल कर एकमुष्ट अग्रिम रूपमा श्रावण महिना भित्र दाखिला गर्ने घरधनीलाई घर बहाल करमा दश प्रतिशत छुट दिइनेछ ।

१२. घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क : (१) नगरपालिकाले घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क लगाइ उठाउन सक्ने छ ।

(२) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम घर,जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क उठाउदा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ बमोजिम प्रदेशले लगाएको घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क समेत उठाउन पर्नेछ । यसरी असुल भएको घर,जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क रकम मध्ये नगरपालिकाले लगाएको सबै र प्रदेशले लगाएको घर,जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको दुई प्रतिशत रकम नगरपालिकाको संचित कोषमा दाखिला गरी प्रदेशले लगाएको बाँकी ९८ प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(३) नगरपालिका क्षेत्र भित्र घर,जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित गरी गराई स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिले घर,जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क समेत बुझाउनु पर्नेछ ।

(४) घर ,जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क स्वामित्व हस्तान्तरण गर्दाको समयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क प्रत्येक कारोवारको लिखतमा उल्लेख भएको थैली वा सो प्रयोजनको लागि निर्धारण गरिएको न्यूनतम रकम बमोजिम त्यस्तो घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन गर्ने कार्यालयबाट अशुल उपर गरिनेछ ।

(६) रजिष्ट्रेशन शुल्क थैली रकम वा सो प्रयोजनको लागि तोकिएको रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकमको १(एक) प्रतिशत हुनेछ ।

(७) घर, जग्गा वा घर जग्गाको स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्ति महिला नागरिक भएमा उपदफा (६)बमोजिम लाग्ने शुल्कमा २५ प्रतिशत रकम छुट हुनेछ ।

(८) संघीय, प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा सरकारी निकायलाई रजिष्ट्रेशन शुल्क लाग्ने छैन ।

(९) रेसुङ्गा नगरपालिकाले घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित गर्दाको अवस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको दरमा पूँजीगत लाभकर असुल गरी तोकेको राजस्व खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

१३. सवारी साधन कर : (१) रेसुङ्गा नगरपालिकाले सवारी साधन कर लगाउन सक्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि सवारी साधन भन्नाले इन्धन वा यान्त्रिक शक्तिबाट सडकमा चल्ने चार पांग्रे, तीन पांग्रे वा दुई पांग्रे सवारी साधन सम्झनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सवारी साधन कर लगाउदा सवारी साधनको प्रकृति र क्षमताका आधारमा समान प्रकृतिका सवारी साधनलाई समान दर कायम हुने गरी लगाइने छ ।

(३) यस दफा बमोजिमको लगाईएको सवारी साधन करको दर प्रदेशमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,२०७४ बमोजिम सवारी साधन धनीले यस दफा बमोजिमको कर प्रदेश कर कार्यालय वा एकाइमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) प्रत्येक वर्षको आश्विन मसान्तमा सवारी साधन धनीले यस दफा बमोजिमको कर दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

१४. भूमिकर (मालपोत) : (१) रेसुङ्गा नगरपालिकाले भूमिकर (मालपोत) लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिम सम्पत्ति कर लाग्ने घर र जग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लाग्नेछ र त्यस्तो जग्गाको जग्गाधनीले भूमिकर(मालपोत) तिर्नु पर्नेछ ।

(३) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार र कूटनीतिक नियोगको नाममा भएका जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लाग्ने छैन ।

(४) प्राकृतिक प्रकोपको अवस्था वा अन्य गम्भीर परिस्थितिमा स्थानीय सरकारले आधार र कारण खोली त्यसबाट प्रभावित सबैले समान सुविधा पाउने गरि भूमिकर (मालपोत)मा छुट वा मिनाहा दिने निर्णय गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम छुट दिने निर्णय भएकोमा सो निर्णय भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र त्यसको सूचना नगर सभाको बैठक चलेको भए नगर सभामा पेश गर्नु पर्ने छ र बैठक नचलेको भए त्यसपछि वस्ने सभाको बैठकले पारित गर्नु पर्नेछ ।

(६) स्थानीय सरकारले यस दफा बमोजिमको भूमिकर (मालपोत) आफैले उठाउन वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको कुनै कार्यालय मार्फत उठाउने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(७) भूमिकर(मालपोत) प्रत्येक वर्ष आश्विन महिनाभित्र कर एकाई वा सम्बन्धीत वडा कार्यालय वा स्थानीय सरकारले तोकेको कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(द) स्थानीय सरकारले प्राकृतिक प्रकोपको अवस्था वा विशेष परिस्थिति सिर्जना भएकोमा आधार र कारण खोली नगरपालिकाभर वा त्यसको कुनै खास क्षेत्र ताकी सो क्षेत्रको जग्गाको भूमिकर बुझाउने म्याद बढाउन सक्नेछ । सो म्यादभित्र भूमिकर (मालपोत) बुझाएकोमा म्याद भित्र बुझाएको मानिनेछ र थप शुल्क लाग्ने छैन ।

१५. मनोरञ्जन कर : (१)स्थानीय सरकारले चलचित्र घर,भिडियो घर,सांस्कृतिक प्रदर्शन हल, कन्सर्ट जस्ता मनोरञ्जनस्थलमा देखाइने मनोरञ्जनका साधनमा मनोरञ्जन कर लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको मनोरञ्जन कर तथा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ बमोजिम प्रदेशले लगाएको मनोरञ्जन कर मनोरञ्जन स्थलको संचालकले मनोरञ्जनको लागि टिकट बिक्री गर्दाको अवस्थामा असुल गर्नेछ । यसरी असुल भएको मनोरञ्जन कर रकम मध्ये नगरपालिकाले लगाएको सबै र प्रदेशले लगाएको मनोरञ्जन करको दुइ प्रतिशत रकम नगरपालिकाको संचित कोषमा दाखिला गरी प्रदेशले लगाएको बांकी अन्ठानबबे प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम उपभोक्ताबाट असुल गरेको मनोरञ्जन करको रकम असुल गरेको महिना भन्दा पछिको महिनाको २५ गते भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

१६. विज्ञापन कर : (१) नगरपालिकाले सूचनापाटी (होर्डिंग बोर्ड) मा विज्ञापन कर लगाई असुल गर्न सक्नेछ ।

(२) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम विज्ञापन कर शुल्क उठाउँदा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,२०७४ बमोजिम प्रदेशले लगाएको विज्ञापन कर समेत उठाउनु पर्नेछ । यसरी असुल भएको विज्ञापन कर रकम मध्ये नगरपालिकाले लगाएको सबै र प्रदेशले लगाएको विज्ञापन कर को दुइ प्रतिशत रकम नगरपालिकाको संचित कोषमा दाखिला गरि प्रदेशले लगाएको बांकी अन्ठानबबे प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(३) विज्ञापन कर विज्ञापन राख अनुमतिका लागि निवेदन दिने वाट असुल गरिने छ ।

(४) यस ऐन बमोजिम असुल गरेको मनोरञ्जन करको रकम असुल गरेको महिना भन्दा पछिको महिनाको २५ गते भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिमको विज्ञापन सामग्री राख नगरपालिकावाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।

- (६) उपदफा (५) बमोजिमको अनुमति पत्र दिंदा सर्वसाधारण जनताको हित सम्बन्धी अन्य कुरामा अतिरिक्त विज्ञापन राख्न पाउने अवधि,नविकरण गर्नु पर्ने समय,नविकरण नगरेमा लाग्ने शुल्क सौन्दर्य विगार्न नहुने कुरा, सामाग्रीको भाषिक शुद्धता र शालीनता जस्ता शर्त किटान गरिएको हुनु पर्नेछ ।
- (७) कुनै कम्पनी, फर्म, एजेन्सी,संस्था वा व्यक्तिले अरु कसैले प्रायोजन गरेको सूचनापट्ट(होर्डिंग बोर्ड) राखेमा यस दफा बमोजिमको विज्ञापन कर सम्बन्धीत प्रायोजकवाट असूल गरी । राजस्व एकाई वा सो इकाइले तोकेको बैक खातामा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।
- (८) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा सरकारी संस्थाका जग्गा वा सम्पत्ति(पोल आदि) मा विज्ञापन सामग्री राखेमा कर उठाउनु अघि कर एकाइले सो निकायसंग समन्वय गरी कर असरल गर्नुपर्ने छ ।
- (९) व्यापारिक वा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि राखिएका विज्ञापनमा लागेको कर छुट वा मिनाहा हुन सक्ने छैन ।
- (१०) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारमका तर्फवाट राखेका विज्ञापनमा कर लाग्नेछैन ।
१७. व्यवसाय कर : (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको व्यापार,व्यवसाय वा सेवामा पूर्जागत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसाय दर्तामा र नविकरणमा वार्षिक व्यवसाय कर लगाउन र उठाउन सक्नेछ ।
- (२) एकै व्यक्तिले आफ्नो नाममा एक वा एकै प्रकृतिका व्यवसाय वा शाखा एक वा सो भन्दा बढी स्थानमा संचालन गरेकोमा ६० दिन भित्र सोको जानकारी कर एकाईलाई दिनु पर्नेछ ।
- (३) यस दफा बमोजिमको व्यवसाय कर वार्षिक रुपमा बुझाउनु पर्नेछ । कुनै करदाताले अग्रिम रुपमा ५ वर्षको कर एकमुष्ट बुझाउन चाहेमा त्यस बापत लाग्ने रकममा १० प्रतिशतले छुट दिईनेछ ।
- (४) करदाताले व्यवसाय संचालन गर्दा निवेदन साथ पेश गरेका विवरणमा हेरफेर परिवर्तन वा नामसारी गर्नु पर्ने भएमा त्यसको कारण परेको मितिले साठी दिन भित्र कर एकाइमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- (५) कर अधिकृतले करदाताले यस दफा बमोजिम पेश गरेका विवरण छानविन गरी अन्यथा देखिए यथार्थ विवरण पेश गर्न तिस दिनको म्याद दिई करदातालाई सूचना दिन सक्नेछ ।
- (६) एकपटक व्यवसाय दर्ता भए पछि दर्ता खारेजीको निवेदन नपरेसम्म सो व्यवसाय संचालनमा रहेको मानी कर असुल गरिनेछ ।
- (७) कुनै करदाताले लाग्ने कर बुझाई व्यवसाय दर्ता खारेज गर्न निवेदन दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद—५

करदाता दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

१८. करदाताको पहिचान तथा दर्ता : (१) व्यवसाय संचालन गर्नुपूर्व दर्ता गरेर मात्र व्यवसाय संचालन गर्नु पर्नेछ ।

(२) कर एकाइले यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने व्यक्ति वा करदाताको पहिचान गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम करदाताको पहिचान गर्दा व्यक्ति वा करदाताको नाममा रहेको सम्पत्ति, निजले गरेको कारोवार र कर इकाईलाई कुनै स्रोतबाट प्राप्त सूचना र सो एकाइले छानविन गर्दा देखिएका आधारमा करदाताको पहिचान गरिनेछ ।

(४) कर एकाइले यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने दायित्व भएका करदाताको विवरण खुलाई करदाता दर्ता गरी राख्नु पर्ने छ ।

(५) नेपाल सरकारबाट स्थायी लेखा नम्बर लिएका करदाताले कर सम्बन्धी कारोवार गर्दा सोही नम्बरको प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

१९. करदाताको दायित्व : यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने कर्तव्य भएका करदाताको देहाय बमोजिमको दायित्व हुनेछ :

(क) आफुलाई करदाताको रूपमा दर्ता गराउने ।

(ख) निर्धारित समयमा विवरण पेश गर्ने ।

(ग) निर्धारित समयमा कर दाखिला गर्ने ।

(घ) यस ऐन बमोजिम कुनै शुल्क, जरिवाना वा व्याज बुझाउनु पर्ने भए समयमा बुझाउने ।

(ङ) हिसाव किताब र अभिलेख दुरुस्त राख्ने ।

(च) कर अधिकृतले मागेको सूचना तथ्यांक समयमा उपलब्ध गराउने ।

(छ) कर एकाईलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

२०. कर दाताको अधिकार : १) करदातालाई देहाय बमोजिमको अधिकार हुनेछ :

क) सम्मानूर्बक ब्यबहारको अधिकार ।

ख) प्रचलित कानून बमोजिम कर सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार ।

ग) कर सम्बन्धी विषयमा प्रमाण पेश गर्ने मौका प्राप्त गर्ने अधिकार ।

घ) प्रतिरक्षाको लागि कानून व्यवसायी वा लेखा परीक्षक नियुक्ति गर्ने अधिकार ।

ड) कर सम्बन्धी गोप्य कुराहरु यस ऐनमा उल्लेख भए बाहेक अनतिक्रम्य हुने अधिकार

२) करदाताले उपदफा (१) बमोजिमको अधिकारको दावि गर्न आफ्नो दायित्व पुरा गरेको हुनुपर्ने छ ।

२१. करदाताको प्रतिनिधित्व : (१) करदाताको प्रतिनिधित्व करदाताको उमेर पुगेको सदस्य माथवर व्यक्ति वा निजको कानून व्यवसायी वा लेखापाल वा लेखापरीक्षक वा निजले लिखित रूपमा अख्तियारी दिई पठाएको उमेर पुगेको वारेसले गर्न सक्ने छ ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि उमेर पुगेको भन्नाले अठार वर्ष उमेर पुगेको व्यक्ति सम्झानु पर्छ ।

(२) करदाताले उपदफा (१) बमोजिम प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने व्यक्तिका तर्फबाट गरिएका काम कारबाही करदाता स्वयम ले गरेको मानिने छ ।

परिच्छेद — ६

विवरण दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था

२२. विवरण दाखिला गर्न आदेश दिन सक्ने : (१) एस ऐन बमोजिम कर बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले कर विवरण नबुझाएमा वा विवरण दाखिला गर्दा व्यहोरा फरक पारी दाखिला गरेको भनी शंका गर्न सकिने आधार र कारण भएमा कर अधिकृतले आधार र कारण खोली कर विवरण दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेछ । त्यस्तो आदेश प्राप्त भएमा सम्बन्धित व्यक्तिले सो आदेश प्राप्त भएको मितिले एक महिना भित्र कर इकाइमा विवरण दाखिला गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा १) बमोजिम को म्याद भित्र विवरण दाखिला गर्न नसक्ने सम्बन्धित व्यक्तिले आधार र कारण खोली समयावधि थप को लागि निवेदन दिएमा कर अधिकृत ले ३० दिन सम्मको समयावधि थप दिन सक्नेछ ।

२३. विवरण सच्चाउन सकिने : यस परिच्छेद बमोजिम कर विवरण दाखिला भइसकेपछि कुनै तथ्य सम्बन्धी वा गणितीय भुल भएको भन्ने लागेमा करदाताले पहिला विवरण दाखिला भएको मितिले तीन महिना भित्र यथार्थ तथ्य र सहि अंक सहितको अर्को विवरण पेश गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद — ७

कर दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था :

२४. कर दाखिला गर्नु पर्ने : (१) यस ऐन बमोजिम दाखिला गर्नु पर्ने कर ऐन को परिच्छेद ४ मा उल्लेख गरिएकोमा सोहि समयमा र समय उल्लेख नभएको हकमा प्रत्येक आर्थिक बर्षको आश्विन मसान्तभित्र कर इकाईमा दाखिला गर्नु पर्ने छ ।

(२) यस ऐन बमोजिम अग्रिम करकट्टी गरी दाखिला गर्नु पर्ने कर करकट्टी भएको महिना पछिको महिना को २५ गते भित्र कर इकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

२५. कर दाखिला निस्सा दिनु पर्ने : कर दाताले यस ऐन बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर वा गैर कर राजस्व वा अन्य रकम बुझाएपछि कर दातालाइ तत्काल त्यसको निस्सा दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद — ८

कर फिर्ता र समायोजन :

२६. कर फिर्ता सम्बन्धी व्यवस्था : (१) करदाताले यस ऐन बमोजिम कर बुझाउदा तिर्नु पर्ने भन्दा बढी कर दाखिला गरेकोमा सो कर रकम फिर्ता माग गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा १) बमोजिम फिर्ताकोलागी निवेदन परेकोमा व्यहोरा साँचो देखिएमा कर अधिकृतले निवेदन परेको १ एक महिना भित्र माग बमोजिम फिर्ता दिने निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

२७. कर समायोजन सम्बन्धी व्यवस्था : १) कर दाताले दफा २६ बमोजिम फिर्ता पाउने ठहरिएको रकम दाखिला गर्नु पर्ने कर रकममा समायोजन गर्न कर अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेको मा व्यहोरा साँचो देखिएमा कर अधिकृतले निवेदन परेको एक महिना भित्र माग बमोजिम समायोजन गर्न आदेश दिनुपर्नेछ ।

परिच्छेद — ९

कर परीक्षण र कर निर्धारण

२८. कर परीक्षण र कर निर्धारण : (१) यस ऐन बमोजिम कर दाता ले विवरण पेश नगरेको वा पेश गरेको विवरणमा देहायका सबै वा कुनै काम कुरा भए गरेको देखिएमा कर अधिकृतबाट कर परीक्षण गरि कर निर्धारण गरिनेछ ।

(क) खातापाता, हरहिसाब वा अभिलेख दुरुस्त नदेखिएमा ।

(ख) गलत वा झुट्टा कागजात र विवरण संलग्न गरेको देखिएमा ।

(ग) यथार्थ कारोबार नदेखाएको बिश्वास गर्नु पर्ने कारण भएमा ।

(घ) कारोबारका आधारमा करको दायित्व कम देखाएकोमा ।

(ङ) करको दर फरक पारेकोमा ।

(च) कानुन बमोजिम कर छुट वा मिनाहा हुन नसक्नेमा पनि सोको दाबि गरेकोमा ।

(२) उपदफा १) बमोजिम कर निर्धारण गर्नु पर्ने देखिएमा करदातालाई आधार र कारण खुलाई आफ्नो स्पष्टिकरण पेश गर्न ३० दिन को सूचना दिनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सूचना प्राप्त भएकोमा करदाताले सुचनामा तोकिएको म्यादभित्र आफ्नो स्पष्टीकरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) कर अधिकृतले उपदफा (३) बमोजिम तोकिएको म्यादभित्र करदाताले स्पष्टिकरण पेश गरेमा सो समेतलाई आधार बनाई र स्पष्टिकरण पेश नगरेमा कानुन बमोजिम कर निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(५) स्वयं कर निर्धारण गरि विवरण पेश गरेको मितिले चार वर्षभित्र कर अधिकृतले पुनः कर निर्धारण वा संशोधित कर निर्धारण गर्नु पर्ने सन्तोषजनक आधार र कारण भएमा करदातालाई सफाइको मौका दिई त्यस्तो कर निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

२९. कर निर्धारण को सूचना: (१) यस ऐन बमोजिम कर अधिकृतबाट कर निर्धारण भएकोमा बुझाउनु पर्ने कर रकम स्थान, समय, सिमा र बैंक खाता नम्बर समेत उल्लेख गरि करदातालाई कर निर्धारण को सूचना दिनु पर्नेछ ।

- (२) यस ऐन बमोजिमको कर दाखिला गर्दा निर्धारणको सूचना प्राप्त भएपछि करदाताले सो सूचनामा उल्लेखित स्थान र समय सीमाभित्र कर दाखिला गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम कर रकम बैंक दाखिला गरिएकोमा करदाताले त्यसको सम्बन्धित भौचर कर कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद — १०

कर सङ्कलन सम्बन्धी व्यवस्था

३०. **कर सङ्कलन सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) यस ऐन बमोजिम अशूल उपर गर्नु पर्ने कर, ब्याज र शुल्क वापतको रकम करदाताले यस ऐनमा तोकिएको अवधिमा दाखिला नगरेमा कर अधिकृतले कार्यकारी अधिकृतको पुर्व स्वीकृति लिई देहायको एक वा एक भन्दा बढी तरिका बमोजिम कर अशूल गर्न सक्नेछ ।

(क) करदातालाई फिर्ता गर्नु पर्ने रकम भए त्यसमा कट्टा गरेर ।

(ख) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार वा सरकारी स्वामित्वका सस्थाबाट करदाताले पाउने रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर ।

(ग) कुनै तेस्रो व्यक्तिले करदातालाई तिर्नु पर्ने रकम करदाताको पूर्व सहमति लिई कट्टा गरेर ।

(घ) बैंक वा वित्तीय सस्थामा रहेको करदाताको रकम बाट कट्टा गर्न लगाएर ।

(ङ) करदाताको कारोबार रोक्का गरेर ।

(च) करदाताको चल तथा अचल सम्पत्ति माथि दाबि वा कब्जा गरेर ।

(छ) करदाताको सम्पत्ति एकै पटक वा पटक पटक गरि तोकिए बमोजिम लिलाम बिक्रि गरेर ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (छ) बमोजिम लिलाम को कारबाही शुरु भएपछि सो कारबाही समाप्त हुनु पूर्व कर दाखिला गर्न ल्याएमा बुझाउन बाकि कुल रकम को थप ५ प्रतिशत शुल्क सहित अशूल गरिनेछ ।

(३) लिलाम बाट प्राप्त रकम करदाताले तिर्नु पर्ने कर रकम भन्दा बढी भएमा बढी भएजति रकम ६० दिन भित्र सम्बन्धित करदातालाई फिर्ता दिनुपर्नेछ ।

४) उपदफा ३) बमोजिम रकम फिर्ता गर्दा निजले उपलब्ध गराएको बैंक खातामा जम्मा गरिदिनु पर्नेछ ।

३१. किस्ताबन्दीमा कर अशूली : कुनै खास करदातालाई विशेष परिस्थितिमा समयमा कर तिर्न नसक्ने कारण भई सो कुराको निवेदन पर्न आएमा कर अधिकृतले जाचबुझ गर्दा कारण सन्तोषजनक देखिएमा पर्चा खाडागरी बढीमा एक वर्षभित्र तीन किस्तामा कर दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेछ । तर ढिला बुझाए वापत यस ऐन बमोजिम लाग्ने व्याज मिनाहा हुने छैन ।

परिच्छेद—११

जरिवाना शुल्क र व्याज

३२. जरिवाना लाग्ने : यस ऐनको पालना नगरी करको दायित्व घटाएमा कर अधिकृतले कर विगोको दश प्रतिशत जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
३३. व्याज लाग्ने : यस ऐन बमोजिम दाखिला गर्नु पर्ने कर समयमा दाखिला नगरेमा तिर्नु बुझाउनु पर्ने रकमको वार्षिक दश प्रतिशत व्याज लाग्नेछ ।
३४. अभिलेख नराखेमा शुल्क लाग्ने : यस ऐन बमोजिम अभिलेख राख्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदाताले अभिलेख नराखेमा रु.१०००।— शुल्क लाग्नेछ ।
३५. समयमा विवरण दाखिला नगरेमा शुल्क लाग्ने : यस ऐन बमोजिम विवरण दाखिला गर्नु पर्ने दायित्व भएका करदाताले समयमा विवरण दाखिला नगरेमा प्रति विवरण रु १०००।— शुल्क लाग्नेछ ।
३६. झुट्टा विवरण दिएमा शुल्क लाग्ने : यस ऐन बमोजिम विवरण दाखिला गर्नु पर्ने दायित्व भएका करदाताले झुट्टा विवरण दाखिला गरी करको दायित्व घटाएमा फरक परेको कर रकम अशूल गरी सो को दश प्रतिशत शुल्क लाग्नेछ ।
३७. व्याज नलाग्ने : यस ऐन बमोजिम लाग्ने शुल्क व्याज र जरिवानामा पुःन व्याज लाग्ने छैन ।

परिच्छेद— १२

पूर्वदिश र प्रशासकीय पुनरावलोकन

३८. पूर्वदिश माग गर्न सक्ने : (१) कुनै करदातालाई यस ऐन बमोजिम लगाइएको कर,दस्तुर,शुल्क वा ऐनका व्यवस्थाबारे द्विविधा भएमा सोको निराकरणका लागि निजले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन दिएकोमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले द्विविधा निराकरण गर्न पूर्वदिश जारी गरी करदातालाई सो पूर्वदिश उपलब्ध गराउने छ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अदालतमा विचाराधिन रहेको वा अदालतबाट निर्णय भैसकेको विषयमा यस दफा बमोजिम पूर्वदिश जारी गर्न सकिने छैन ।

(४) उपदफा(१) बमोजिमको पूर्वदिश अदालतको आदेशबाट अन्यथा नभएसम्म कायम रहने छ ।

३९. प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्ने : यस ऐन बमोजिम देहायको निर्णय माथि प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्नेछ :

(क) कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण,पुनः कर निर्धारण र शंसोधित कर निर्धारण सम्बन्धि निर्णय ।

(ख) यस ऐन बमोजिम लाग्ने वा लागेको कर र गैरकर राजश्व तथा अन्य दस्तुर,शुल्क, व्याज सम्बन्धि निर्णय ।

४०. प्रशासकीय पुनरावलोकनको प्रक्रिया :

(१) यस ऐन बमोजिमको कर निर्धारणको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने करदाताले सो निर्णय भएको मितिले ३० दिनभित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि परेको निवेदन माथि ६० (साठी) दिनभित्र कारवाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद — १३

पुनरावेदन

४१. उजुरी नलाग्ने : यस ऐन बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकन गर्न सकिने विषयमा त्यस्तो पुनरावलोकन नभई कुनै अदालतमा कुनै उजुर लाग्ने छैन ।

४२. पुनरावेदन दिन सक्ने :(१) प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय भएकोमा सो मितिले र प्रशासकीय पुनरावलोकन नहुने विषयमा कारण परेको मितिले चित्त नबुझ्ने पक्षले ६० दिनभित्र सम्बन्धीत जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

(२) जिल्ला अदालतले गरेको निर्णय अन्तिम हुने छ ।

परिच्छेद - १४

गैरकर राजस्व

४३. सेवा शुल्क तथा दस्तुर : नगरपालिकाले संविधानको अनुसूची ८ बमोजिमका क्षेत्र र विषयमा आफूले पुर्याएको सेवा बापत सेवा शुल्क तथा दस्तुर लगाई उठाउन सक्नेछ ।

४४. पर्यटन शुल्क: (१) नगरपालिकाले आफै निर्माण गरेको पर्यटकीय स्थल, पर्यटन व्यवसाय र पर्यटकीय क्रियाकलापमा पर्यटन शुल्क लगाई उठाउन सक्ने छ । पर्यटकीय क्षेत्रमा उपलब्ध गराएको सेवाको लागत संचालन र संभार खर्चलाई आधार मानि पर्यटन शुल्क लगाउनु पर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र पर्यटक प्रवेश गरेको आधारमा मात्र पर्यटन शुल्क लगाइने छैन ।

४५. सवारी साधन पार्किङ्ग शुल्क : नगरपालिकाले आफूले निर्माण वा व्यवस्था गरेको सवारी साधन पार्किङ्ग स्थलमा सवारी साधन पार्किङ्ग शुल्क लगाई उठाउन सक्ने छ । तर नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले निर्माण गरेका राष्ट्रिय र प्रदेश स्तरका राजमार्गको छेउछाउ वा पेटीमा पार्किङ्ग शुल्क उठाउन सक्ने छैन ।

४६. बहाल विटौरी शुल्क : नगरपालिकाले सर्वजनिक, स्थानीय सरकारको नाममा रहेको र ऐलानी जग्गा र त्यस्ता जग्गामा रहेका पोखरी, हाटबजार, प्रदर्शनीस्थल र ती ठाउँमा राख्न अस्थायी अनुमति दिएका पसलमा बहाल विटौरी शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

४७. जडीबुटी, कवाडी, रुख कटान र जीवजन्तु शुल्क : नगरपालिका जडीबुटी, कवाडी, रुख कटान र जीवजन्तुको कारोवारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

४८. केवलकार शुल्क : (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र संचालन भएका केवलकारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको शुल्क केवलकार संचालकले प्रवेश टिकटमा नै समावेश गरी संकलन गर्नुपर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सङ्कलन गरेको शुल्क संकलन गरेको महिना पछिको महिनाको २५ दिन भित्र विवरणसाथ कर एकाइमा दाखिला गर्नु पर्ने छ ।

४९. ढुंगा परिवहन(बोट सेवा) शुल्क : नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र संचालन भएका ढुंगा परिवहन (बोट शुल्क) मा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

५०. **ढुङ्गा, गिटी र ऱलुवा** : नगरपालिकाले आफनो क्षेत्र भित्र ढुङ्गा, गिटी र ऱलुवाको कारोवारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

५१. **अन्य शुल्क लगाउन सक्ने** : (१) नगरपालिकाले अनुसूची २ उल्लिखित विषय र क्षेत्रमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) स्थानीय सरकारले संविधान र अन्तर सरकारी वितीय व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को विपरित नहुने गरी आफुले प्रदान गरेको सेवा, सुविधा र व्यवस्थापन गरेका थप वा नयाँ क्षेत्र वा विषयमा शुल्क लगाउन सक्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सेवा शुल्क लगाउने वा त्यसको दरमा हेरफेर गरेको कुराको विवरण स्थानीय सरकारले त्यस्तो निर्णय भएको मितिले ७ (सात) दिनभित्र नगर सभाको बैठक चलेको समयमा सभामा र त्यस्तो बैठक नचलेको समयमा त्यस पछि वस्ने सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नु पर्ने छ ।

५२. **छुट वा मिनाहा** : (१) नगरपालिकाले खास अवस्थामा यस ऐन बमोजिम लाग्ने वा लागेको गैरकर राजस्वमा आधार र कारण खुलाई आंशिक वा पूर्ण रुपमा छुट दिन वा मिनाहा गर्न सक्नेछ । यसरी छुट दिंदा समान अवस्थाका सबै करदातालाई समान व्यवहार गरिनेछ ।

(२) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले कुनै परियोजना वा विकास कार्यका लागि खास सामाग्री, कारोवारमा कर नलाग्ने व्यवस्था गरेकोमा स्थानीय सरकारले तत् तत् सरकारसंग समन्वय गरी कर छुट सम्बन्धी सो व्यवस्थाको पालना गर्ने गराउने छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम गैरकर राजस्वमा छुट वा मिनाहा दिएको विवरण सभाको बैठक चलेको समयमा सभामा र सभाको बैठक नचलेको समयमा त्यस पछि वस्ने सभा पहिला बैठकमा पेश गर्नु पर्ने छ ।

परिच्छेद— १५

समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था

५३. **नेपाल सरकार संगको समन्वय** : (१) नगरपालिकाले संघीय कानून वा यस ऐन बमोजिम असूल उपर गर्नु पर्ने कर वा गैरकर असूल गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकद्वार प्रणाली अपनाउन स्थानीय सरकार वा स्थानीय सरकारले अधिकार सुम्पेको अधिकृत वा कर अधिकृतले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसंग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले संविधानको साझा सूचीमा रहेका विषयसंग सम्बन्धीत कर वा गैरकर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासन संबन्धमा नेपाल सरकार संग समन्वय गर्न सक्ने छ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्था अन्तर्गत समन्वय गरी टुंगोमा पुगिएका विषयहरु यस ऐनमा परे सरह मानिने छ र ती व्यवस्थाका हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सोहीअनुसार कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

५४. प्रदेश सरकारसंग समन्वय : (१) नगरपालिकाले प्रदेश कानून वा यस ऐन बमोजिम असूल उपर गर्नु पर्ने कर वा गैरकर राजस्व असूल गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकद्वार प्रणाली अपनाउन स्थानीय सरकार वा स्थानीय सरकारले अधिकार सुम्पेको अधिकृत वा कर अधिकृतले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसंग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले संविधानको साझा सूचीमा रहेका विषयसंग सम्बन्धीत कर वा गैर कर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा प्रदेश सरकार संग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्था अन्तर्गत समन्वय गरिएका विषयहरु यस ऐनमा परे सरह मानिने छ र ती व्यवस्थाका हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सोहीअनुसार कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

५५. केन्द्रीय बैंकसंग समन्वय : नगरपालिकाले कर र गैरकर राजस्व संकलनका सम्बन्धमा केन्द्रीय बैंक(नेपाल राष्ट्र बैंक) संग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

५६. अन्य निकाय,कार्यालय र संस्थासंग समन्वय : नगरपालिका वा सो को कुनै अधिकृतले कर तथा गैरकर राजस्वसंग सम्बन्धीत विषयमा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार अन्तर्गतका सरकारी निकाय ,बैंक वा संस्थासंग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद — १६

राजस्व प्रस्ताव तर्जुमा तथा सूचना सम्बन्धी व्यवस्था

५७. राजस्व सम्बन्धी नयाँ प्रस्ताव : नगरपालिकाले कर तथा गैरकर सम्बन्धी नयाँ कर प्रस्ताव तयार गर्दा सरोकारवाला संग परामर्श गर्नुपर्ने छ ।

५८. सूचना सार्वजनिक गर्नु पर्ने : (१) यस कानून बमोजिम स्थानीय सरकारले लगाएको कर र गैरकर राजस्व उठाउने कार्यालयको प्रमुखले सो कर र राजस्वका दर र त्यसमा भएको हेरफेर सम्बन्धी सूचना सर्वसाधारणको लागि सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(२) स्थानीय सरकारले उपदफा (१) बमोजिमका कर ,राजस्व दर र त्यसमा भएको हेरफेर समेत मिलाई स्थानीय सरकारको वेबसाईटमा राख्ने ब्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) स्थानीय सरकारले कर र राजस्वका दर र हेरफेर सम्बन्धी विवरण केन्द्रीय सूचना प्रणालीमा समेत राख्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय वा सो मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद — १७

विविध

५९. विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गर्न सक्ने : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि स्थानीय सरकारले विद्युतीय माध्यम (अनलाईन) बाट करदातालाई सूचना दिने,करदाताले आफ्नो विवरण र प्रमाण पेश गर्ने,कर लगायतको तिर्नु बुझाउनु पर्ने रकम दाखिला गर्ने एव कर वा त्यस्तो रकम बुझाएको रसिद दिने लगायतका कर सम्बन्धी अन्य काम कारवाही गर्न सकिने ब्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

६०. ठेकामा लगाउन नपाइने : स्थानीय सरकारले आफूले असुल गर्नु पर्ने कुनै कर वा राजस्व ठेका लगाई उठाउन पाइने छैन ।

६१. अनुसूचीमा हेरफेर :नगर कार्यपालिकाले यस ऐनको अनुसूचीमा आवश्यक हेरफेर गर्न सक्नेछ र त्यसरी गरिएको हेरफेरको सूचना सभाको बैठक बसेको भए बैठकमा र तत्काल बैठक नबसेकोभए त्यस पछि बस्ने सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

६२. कागजातको ढाँचा : (१)यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको निर्देशिकामा उल्लेख नभएको वा नतोकिएको कुनै विवरण, ढाँचा, तरिका वा जानकारी सम्बन्धमा आवश्यक ब्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिएमा स्थानीय सरकारले आदेश वा सूचना जारी गरि आवश्यक ब्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२)उपदफा (१)बमोजिमका आदेश वा सूचना सर्वसाधारणको जानकारीको लागि स्थानीय सरकारको कार्यालय सूचना पाटी , वेबसाईट र स्थानीय पत्र पत्रिकाको माध्यमबाट उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

६३. सूचना तामेली रीत पुगेको मानिने : (१) यस ऐन वमोजिम दिनु पर्ने म्याद,सूचना वा कागजात देहाय वमोजिम बुझाए वा पठाएमा व्यक्तिलाई बुझाएको वा दिइएको मानिनेछ स्

(क) सम्बन्धीत व्यक्तिलाई नै बुझाएको ,

(ख) निजको परिवारको उमेर पुगेको सदस्यलाई बुझाएको,

(ग) निजको कानून व्यवसायी वा लेखापाललाई बुझाएको,

(घ)नावालिगको हकमा संरक्षक वा माथवर व्यक्तिलाई बुझाएको ,

(ङ) कार्यालय संस्था वा निकायको हकमा प्रबन्धक वा प्रशासकीय प्रमुखलाई बुझाएको ।

(च)करदाताको ठेगानामा हुलाकबाट र रजिष्ट्री गरी पठाएको ।

(२) कर एकाइको अधिकृतको नाम र पद खुल्ने गरी दस्तखत गरिएको,कम्प्युटर प्रविधिबाट इनस्क्रिप्ट वा इनकोड गरिएको, छाप लगाइएको वा सो कागजातमा लेखी यस ऐन वमोजिम जारी गरिएको,तामेली गरिएको वा दिइएको कागजातलाई रीतपूर्वकको मानिनेछ ।

६४. कागजातको अभिलेख राख्ने : (१) यस ऐन वमोजिम कर बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको प्रत्येक व्यक्ति वा करदाताले देहाय वमोजिमका आवश्यक कागजातहरू सुरक्षित गरी राख्नु पर्नेछ ।

(क)यस ऐन वमोजिम नगरपालिकामा पेश गर्नु पर्ने कागजात र सोलाई पुष्ट्याई गर्ने सूचना तथा कागजात । (ख)कर निर्धारण गर्न सघाउ पुर्याउने कागजातहरू । (ग) खर्च कट्टी गर्नु पर्ने भए सोलाई पुष्ट्याई गर्ने कागजात ।

(२) नगर कार्यपालिकाले लिखित रूपमा सूचना जारी गरी अन्यथा तोकेकोमा बाहेक यस दफा वमोजिमका कागजातहरू सम्बन्धित आय वर्ष समाप्त भएको मितिले कम्तिमा ४ वर्षको अवधीसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

६५. अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने : यस ऐनको प्रयोजनको लागि नगर कार्यपालिकाको अधिकार प्राप्त अधिकृतलाई सम्बन्धीत व्यक्तिलाई झिकाउने, बयान, गराउने. प्रमाण बुझ्ने र लिखितहरू पेस गर्न लगाउने सम्बन्धमा प्रचलित नेपाल कानुन वमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुनेछ ।

६६. आदेश वा निर्देशन दिन सक्ने : संघीयर परदेश सरकारले कर प्रशासनलाई नेपालको सर्विधान र संघीयतथा प्रदेश सरकारको कर सम्बन्धी कानुन र ऐनको प्राबधानलाई कार्यन्वयन गर्न गराउन आवश्यक आदेश वा निर्देशन दिन सक्नेछ । यस्तो आदेश वा निर्देशन पालना गर्नु नगर कार्यपालिकाको कर्तव्य हुनेछ ।

६७. कर अधिकृतको परिचय पत्र : कर इकाइमा काम गर्ने पत्येक कर अधिकृत र कर कर्मचारीले परिचय पत्र आफ्नो साथमा राख्ने ,काम गर्ने समयमा लगाउने र कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा परिचय पत्र सम्बंधित व्यक्तिलाई देखाउनु पर्नेछ ।

६८. विभागीय कारवाही र सजाय हुने : (१) कर अधिकृत वा प्रशासनसंग सम्बन्धीत कुनै कर्मचारीले कर तिर्नु वा बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्ति वा करदातालाई हानि नोक्सानी पुर्याउने, करको दायित्व घटीबढी गर्ने, समान अबस्थामा करदाता बीच असमान व्यवहार गर्ने, कुनै करदातालाई अनुचित फाइदा पुर्याउने वा कर्दाताबाट आफ्नो वा अरु कसैको निजि स्वार्थ पुरागर्ने उधेश्यले कुनै काम गरेमा वा कानुन बमोजिम गर्नु पर्ने काम समयमा नगरी दुख वा हैरानी दियेमा सम्बन्धीत व्यक्तिले स्थानीय सरकारको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुर परेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक छानबिन गरि सम्बन्धीत कर्मचारीको सेवा सम्बन्धी कानुन बमोजिम आफुलाई कारवाहि गर्ने अधिकार भएको बिषयमा आफैले कारवाहि गर्ने र कारवाही गर्ने अधिकार नभएको बिषयमा विभागीय कारवाहीको लागि अधिकार प्राप्त अधिकारि समक्ष राय साथ पेश गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन र गर्दा प्रचलित कानुन बमोजिम अनुचित कार्य गरेको खुल्न आएमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले आवश्यक कारवाही गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम छानबिन र कारवाही गर्दा प्रमाण नष्ट हुन सक्ने भएमा कार्यकारी अधिकृतले त्यस्तो कर अधिकृत वा अन्य कर्मचारीलाई सम्बन्धीत सेवा सम्बन्धी कानुन बमोजिम निलम्बन गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम छानबिन गर्ने अबधि भर सो अधिकृतलाई कर अधिकृतको जिम्मेवारी बाट अलग राखिने छ ।

(६) उपदफा (३) बमोजिमको छानबिन गर्ने र कर अधिकृतको जिम्मेवारीबाट अलग राख्ने अवधि तिन महिना भन्दा बढी हुने छैन ।

६९. पुरस्कृत गर्न सक्ने : (१)नगरपालिकाले यथार्थपरक र विश्वासनीय रूपमा तथा कानुनले तोकेको म्याद भित्र कर विवरण बझाउने,लागेको कर दाखिला गर्ने र कर अधिकृतले अनुरोध गरेका सूचना उपलब्ध गराउने तिन जना करदातालाई प्रतेक वर्ष पुरस्कार दिन सक्ने छ

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिएको पुरस्कार सम्बन्धी अन्य ब्यबस्था नगरपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ्र

७०. म्याद,हदम्याद नजाने :एस ऐनमा अन्यत्र जेसुकै कुरा लेखिएको भए पनि यस ऐन बमोजिम म्याद वा हदम्याद गणना गर्दा देहायका अबधि बाहेक गरि गणना गरिनेछ :

(क) अदालत बाट स्थगन वा कर अधिकृत वा अन्य सरकारी निकायबाट रोक्का वा स्थगन भएको अबधि ।

(ख) पुनरावेदन गरेकोमा पुनरावेदन तहको अन्तिम निर्णय भएको जानकारी प्राप्त नभएसम्मको अबधी ।

७१. निर्देशिका वा दिग्दर्शन (म्यानुयल)बनाउने अधिकार : यस ऐन बमोजिमको काम प्रभावकारी रूपमा गर्न स्थानीय सरकार वा सो सरकारले अख्तियारी दिएको अधिकारिले आवश्यक निर्देशिका वा दिग्दर्शन बनाउन सक्नेछ ।

अनुसूचि—१

(दफा १० उपदफा (४) को (घ) संग सम्बन्धीत)

हासकट्टी गर्ने तरिका

यस ऐन बमोजिम सम्पत्तिको हासकट्टी गर्ने तरिका समान कट्टी गर्ने तरिका (उनिफर्म चार्ज मेथड) को फिकस्ड इन्स्टालमेण्ट मेथड अनुसार हुनेछा ्रयसको गणना देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

सुत्र:

हासकट्टी रकम = (सम्पत्ति प्रारम्भिक मूल्य — अनुमानित शेष मूल्य)/सम्पत्तिको आयु(वर्ष)

उदाहरण:

कुनै सम्पत्तिको मूल्य शुरुमा रु १००००००।— छ । यसको आयु २० वर्ष छ । २० वर्ष पछि यो सम्पत्ति विक्री गर्दा रु २००००० ।— आउंछ भने यसको प्रति वर्ष हसकट्टी रकम निम्नानुसार हुन्छ ।

हसकट्टी रकम = (१००००००—२०००००)/२०

= ८०००००/२०

= ४०००० ।—

(प्रतिवर्ष रु ४०००० ।— हसकट्टी खर्च घटाउन पाइन्छ ।)

अनुसूची—२

(दफा ५० को उपदफा (१) संग सम्बन्धीत)

स्थानीय सरकारले शुल्क लगाई उठाउन सक्ने विषय क्षेत्र

१. खानेपानी, धारा, पोखरी र घाट

२. बिजुली

३. टेलिफोन

४. वातावरण, फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई र ढल व्यवस्थापन

५. शौचालय, स्नान गृह

६. सार्वजनिक पार्क

७. हाटवजार

८. पशु वधशाला

९. अतिथि गृह र छात्रवास

१०. अचल सम्पत्ति मूल्यांकन शुल्क

११. मर्मत सुधार (आफुले निर्माण गरेको यस अनुसूचीमा उल्लिखित साधन र सुविधाको मर्मत सुधारमा लाग्ने खर्च सम्बन्धी)

प्रमाणीकरण मिति: २०७५/०१/०७

आज्ञाले,

मुक्तिराम अर्याल

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत